

Володимир Сивульський
аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: д.е.н., професор Зоряна Лободіна

ПРОБЛЕМИ УЗГОДЖЕНОСТІ РОЗРАХУНКІВ ПРИ АНАЛІЗІ ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Важливим аспектом оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання є розрахунок показників ліквідності і платоспроможності. Ці характеристики фінансової ситуації на підприємстві, які не мали аналогів у часи планової економіки, почали використовуватися в методиці аналізу порівняно недавно. Із запозиченням зарубіжної методології організації та здійснення фінансової діяльності підприємств, через наукові праці з проблематики фінансового менеджменту у вітчизняну фінансову науку увійшла і відповідна термінологія. Однак, попри те, що показники ліквідності і платоспроможності зайняли своє місце у теорії і практиці оцінки фінансового стану підприємства, важливою проблемою на сьогодні залишається дискусійний характер їхнього трактування і способу розрахунку. Між тим, застосування різних методик визначення цих показників може вести до неадекватності результатів аналізу фінансового стану та їх непридатності для прийняття управлінських рішень. Зважаючи на це, наукові дослідження, присвячені розкриттю змісту і призначення фінансових показників не втрачають своєї актуальності.

У фінансовій науці вирізняють два основні підходи до трактування змісту понять ліквідності й платоспроможності. Так, О. Філімоненков [7], К. Ізмайлова [3], В. Буряковський [1] їх ототожнюють та вважають, що вони являють собою характеристику здатності підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями. На наш погляд, такий підхід є недостатньо аргументованим, адже при визначенні ліквідності й платоспроможності підприємства у ці поняття доцільно вкладати різний зміст. Вважаємо, що найбільш вдалим у цьому плані є позиція Л. Лахтіонової [4], яка трактує ліквідність суб'єкта господарювання як здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти для погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. При цьому платоспроможність вона визначає як найважливішу ознаку, яка характеризує фінансовий стан підприємства і вказує на здатність підприємства своєчасно та повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, які виникають з різноманітних операцій грошового характеру.

Прогнозування платоспроможності підприємства здійснюють на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів з використанням відносних показників ліквідності. Вони відрізняються між собою набором ліквідних засобів, які враховуються при розрахунку як можливе джерело покриття короткострокових зобов'язань. Однак, показники ліквідності дають уявлення про платоспроможність підприємства не лише на певну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій.

Досить часто в у наукових дослідженнях з питань аналізу ліквідності

підприємства під різними назвами згадуються змістовно ідентичні показники, які різняться тільки нормативними значеннями чи незначними відхиленнями у методиці розрахунку. При цьому найчастіше серед коефіцієнтів ліквідності зустрічаються такі:

- коефіцієнт загальної ліквідності;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт загальної ліквідності здебільшого пропонують розраховувати як співвідношення між оборотними активами і поточними зобов'язаннями, яке вказує на можливість підприємства погасити короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. При цьому, якщо поточні активи перевищують вдвічі поточні зобов'язання, підприємство вважається ліквідним. У навчальній літературі коефіцієнт загальної ліквідності також характеризують як коефіцієнт покриття [2], коефіцієнт загальної платоспроможності [6], коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) [5]. У методиці оцінки фінансового стану підприємства Міністерства фінансів України він вживається як критерій критичної платоспроможності. Значення показника загальної ліквідності залежить як від галузі, так і від виду діяльності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності аналогічний коефіцієнту покриття, проте його обчислюють для вузького кола поточних активів, коли з розрахунку виключено виробничі запаси. Матеріальні запаси виключають через те, що кошти, які можна одержати в разі вимушеної реалізації виробничих запасів, можуть не покривати витрат на їхню закупівлю. Крім того, вивчення методик розрахунку коефіцієнта швидкої ліквідності та проміжної ліквідності свідчить про їх ідентичність.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності Є. Мних [6] пропонує розраховувати як відношення суми грошових коштів на рахунках підприємства в національній та іноземній валютах до короткострокових зобов'язань. Цей коефіцієнт показує, яку частку короткострокових зобов'язань можна при необхідності погасити негайно. Критичним значенням показника вважаються 0,2-0,3.

Не зважаючи на позитивні наслідки розрахунку коефіцієнтів ліквідності й платоспроможності підприємства при оцінці його фінансового стану, їхнє використання має такі недоліки:

- коефіцієнти не віддзеркалюють реальної картини стану ліквідності і платоспроможності через їхнє можливе завищення внаслідок зарахування до складу поточних активів неліквідних запасів товарно-матеріальних цінностей, «неліквідної» дебіторської заборгованості та ін.;
- всі коефіцієнти розраховують на основі балансу, який характеризує стан підприємства на певну дату, а тому мають статичний характер. Для усунення цього недоліку виникає необхідність їхнього аналізу за декілька періодів;
- на сьогодні в Україні відсутні нормативні значення цих коефіцієнтів, розраховані на основі аналізу фінансового стану підприємств різних галузевих структур, відмінності у методиці розрахунку утруднюють їхнє порівняння з нормативами, прийнятими у зарубіжних країнах.

Як бачимо, в сучасних умовах актуальним питанням є упорядкування термінології та методики розрахунку показників ліквідності для забезпечення об'єктивності оцінки фінансового стану підприємства та порівнянності цих показників із загальноприйнятими нормативами. При цьому ототожнення показників платоспроможності з коефіцієнтами ліквідності є необґрунтованим, оскільки вони мають різне змістовне наповнення та характеризують відмінні аспекти фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Буряковський В. В. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Кондор, 2007. 358 с.
2. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Болюх М. та ін.; за ред. М. Чумаренка. Вид. 2-е, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2003. 556 с.
3. Ізмайлова К. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. 2-ге вид., стереотипне. К.: МАУП, 2001. 152 с.
4. Лахтіонова Л. Уточнення поняття ліквідності суб'єкта економіки в ринкових умовах підприємницького господарювання. *Збірник наук. праць Черкаського держ. технолог. ун-ту*. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ. 2007. Вип. 22. С.114-122.
5. Лень В., Гливенко В. Звітність підприємства: Підручник. 2-ге вид., перероб і доп. К.: ЦНЛ, 2006. 612 с.
6. Мних Є. Економічний аналіз: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 412 с.
7. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: МАУП, 2004. 328 с.